

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 Novembre st. v.
23 Novembre st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 46.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Plâns și ris.

În plâns, crezând că plânsul durerea potolesce.
Zadarnic! căci prin lacrimi mai mult ea se măresce.
Plângând, durerea crește, ca 'n timp de ploie ceta.

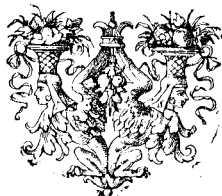
Copil, în dorii vieții am plâns ca dimineta,
În urmă, om, durerea-mi crescând, versai șirioie
De lacrimi, ca și norii cei încărcăți de ploie.
Dar plânsul cum nu-i rouă ce vieță dă la floie,
Nici ploie ce fecundă a câmpului comori,
Ci flacări ce consumă pe om, mi-a ars cumplit
Și înima și fața ce crud s'au veștețit.

Sătul de plâns, de-acuma 'nainte deci voi ride,
Dar nu ca florea tristă când sorele-i suride,
Căci risul, dupătata plâns îndelung venind,
Nu poate 'nflori fruntea vre unui suferind;
Ci ca un geniu sumbru voi ride 'n nepăsare
C'un ris mult mai amarnic ca lacrimile-amare
Pe cari din légân încă pân' astăzi le-am versat
C'nd, prin durere, plânsul în ris mi s'a schimbat.

Aș! de-acum 'nainte voi ride cu-acei ris
Amar, părând că ese dintr'un mormânt deschis,
De ori și ce, cât zile voi mai avé în lume,
Chiar de-ar svêrlî asupra-mi de ură-ale lor spume
Toți cei pe care risu-mi fi va lovi mereu
Ca glasul conștiinței un suflet de pigmeu.

Voi ride! și vre-odată de va mai fi să plâng,
De voi mai avé lacrimi pe gênă-mi să le string,
Voi plânge pe aceia ce nenorocul lor
I-asvêrlă înur'o lume de lacrimi și de dor:
Voi plânge pe copilul abia născut d'o di,
Gândind la ce l'astăptă, la tot ce va întâlni
Pe calea cea spinosă ce-l duce pe pământ,
Făr' s'ahă vre-o menire, din légân la mormânt.

Iuliu I. Roșca.

Ana-Dómna.

(Soția lui Alesandru cel Bun.)

— Dramă în cinci acte. —

(Urmare.)

Actul IV.

O chilie mică din mănăstirea Bistrița. O mesă cu câteva scaune la dreapta. Un pat cu perdele la stânga în fund. O mesuță cu iconostas la stânga în față, cu cele ce trebuie pentru scris.

SCENA I.

Maica Evdochia, Hatmanul și Voevodul, șed la masa din dreapta și prânzesc.

Maica. N'aveți grijă, copiii mei! Atot-țitorul păzescă totă suflarea. O să ve spun o poveste pe care am aușit-o și eu dela bêtărăna bunică mea, când eră în cele din urmă zile și nu mai putea să se ridice din patul ei. Eu o plângeam, și ea cu un glas slab căută să me mângăie și-mi dicea: Nu te teme, copilo, c'ai să remai singură în lume! Decă maică-ta a murit, și tatăl teu te-a părăsit, decă eu mâni-poimâni imi voiu da sufletul înderept acelui care mi l'a pus în trup, și mai remâne un sprigin mai puternic, un ingrigitor mai milos, care este bunul Dumneșeu. Ci că eră odată să móră o mamă ce avea șese copilași, mărunti ca niște floricele. Ângerul pe care îl trimese cel de sus ca să iee sufletul mamei, vêdând că nu li remâne nimic cu ce să trăiescă decă mama lor va muri, se indiuoșă tare, și se sui înderept în ceruri, fără sufletul șermanei femeii. Dumneșeu îl întrebă, că pentru ce n'a adus sufletul, și ângerul i-a respuns pricina indiuoșării lui. Atunci Atot-țitorul, mergând lângă un riu și scoțând o petra mare, o dete ângerului să o strice. Ângerul o despica în doué, și din mijlocul ei vêdă svêrcolindu-se un mare verme. Vedeți! îi dișe atunci Domnul, cine și cum ingrigesce cineva de acest verme în mijlocul astei pietre? . . . Și precum ângerul nu respunșe nimic, grăi Dumneșeu érăși: Precum acest verme trăiesce în mijlocul pietrii, sub ingrigirea mea numa, așa și copiii vadaneei sărace vor trăi, vor crește, și vor ajunge mai vrednici de mărire și mai buni de cinste, decăt copiii bogatului, crescuți în puf și hrăniți cu fructele cele mai bune! Acestea mi le spunea bunică, și eu de atunci nici odată nu am incetat de a nădădui în spriginul lui Dumneșeu; și etă-me acum așa de bêtărăna, după cum me vedeți. Și am trecut prin multe furtuni . . . Dar nu m'am acufundat.

Hatmanul Gândul nostru, pré cinstită maică, nici

odată nu s'a abătut dela credința și nădejdea în Dăeu; și pentru aceea am venit să așteptăm aice, ca prin minune cerescă să ne putem căpăta locul nostru și cinstea noastră.

Maica. Cât mai curând! cât mai curând!

Hatmanul. Dec'am fi cel puțin incredințați, că nimeni nu va pute să ne tulbure în mijlocul acestui sfânt locaș!

Maica. Mănăstirea Bistrița a fost ferită în toate vremele nu numai de iscodele și slujbașii Domniei, dar chiar și de ale dușmanilor țării. Ș-apoi cine poate bănuși, că voi sunteți aici?!

Hatmanul. Veți, maică, nu totdeauna straele pot ascunde pe om; fața nu ș-o poate schimba cum își schimbă înfătoșarea trupului și de și am îmbrăcat asta rasă călugărescă, care de altmintrelea se prinde bine la vrăsta și la părul meu, și de și Voevodul poartă un cămeșoiu gros și un suman în spate, care îl asemănă cu un plăeș, totuși me tem mult ca cineva să nu deie de urma noastră, și ajungând aici . . .

SCENA II.

Intră *Călugărul Nicodim.*

Călugărul. Maică Evdochie, ie sama, că la porța mănăstirii bat niște oameni domnesci. O căruță mare și bogată cu șese cai s'a oprit mai dinioara aici; și precum pot să am bănueli pentru . . . (arată pe bărbați,) ar face bine să se ascundă cât mai curând.

Voevodul. Se vede că suntem și aice urmăriți!

Călugărul. Dar nu ve îngrițiți, că nu ve vor pute găsi. Treceți prin ușa asta din fund, și suiți-ve repede în clopotniță; acolo veți pute sta fără nici o frică.

Hatmanul. Nu scii însă, cine să fie?

Călugărul. Nu, dar suiți-ve, că eu me grăbesc ca să deschid. Veți, altă nu pot să fac împotriva omniilor domnesci. (Esc.)

SCENA III.

Maica, Hatmanul, Voevodul.

Maica. Haide, feților, intrați mai repede, să nu ve zărescă cineva!

Hatmanul. Maică, te rog, indata ce-i vedé cine-s, să vii la noi să ne dai de scire.

Maica. Bine, bine, dar intrați odată!

Voevodul. Roga-te maică lui Dăeu, pentru noi, căci îți mai jur încă odată, că nici unul nu suntem vinovați.

Maica. Asta se poate vedé în fața și în vorba vostreă, feții mei. Dumnețeu să ve păzescă!

Voevodul. Îți sărutăm drépta, maică! (Hatmanul și Voevodul es în drépta.)

SCENA IV.

Intră *Un Surugiu.*

Surugiu. Sărut mânilé, sfântă măicuță! Am sosit aice și ne trebuie o chilie de ședut . . . Adeca nu pentru mine, ci . . . pentru o curiencă mare . . . care nu pot să spun la nime că-i Măria Sa Ana-Dómna, care a fost despărțită de Vodă . . .

Maica. Maică Precistă!

Surugiu. Așă; Măria Sa Ana-Dómna, cea bună, și cea îndurătoare pentru sărmani, s'o despărțit de Măria Sa Vodă, și acum a trimes'o aici ca să se călugărescă . . . ce păcat! . . . E tineră încă și în toate mințile! . . .

Maica. Ce spui tu omule? Alesandru Vodă cel bun, să se despărțescă de Ana-Dómna?!

Surugiu. Așă-i; dar e vorba că a sosit chiar acu

în mănăstire și starița m'a trimes să întreb pe la călugărițe, că unde vor ave loc mai de ajuns, și precum ușa ta, maică, a fost cea dintâi în care am intrat . . . Chilia nu-i rea . . . Ș-apoi ai o grădinuță din față . . . Me duc să chem pe Dómna și cu cămărășița ei.

Maica. Dar stai, fiule! Eu nu am loc de ajuns. N'am lucruri bune.

Surugiu. Lasă că-i bine. Nu cred ca celelalte măicuțe să aibă ceva mai bun.

Maica. Inse . . . veți că, eu nu pot s'o primesc, n'am cum . . .

Surugiu. Ei măicuțiță, că dór Dómna nu-i de cele care să nu încapă pe unde intră . . . Me duc să-i spun; gătesce ceva de pus la inimă, că a fi ajuns-o sfântul sóre . . . Ții! uite ce vorbaret și limbut măi sunt! Imi poroncise să nu spun că-i Dómna . . . Pregătesce, măicuțiță! (Esc.)

SCENA V.

Maica.

Pré curată fecióră, ce-o să me fac? Hatmanul și Voevodul șed la mine. Unde or să se ducă ei . . . Decă Dómna ar află, și poate că ei chiar, după cum se vorbește, vor fi pricinuit nenorocirea Dómnei . . . Ș-a-tunci când i-a găsi aici . . .

SCENA VI.

Intră *Dómna-Ana*, susținută de *Cămărășița* și *Călugărul Nicodim.*

Călugărul. Ecă-te, pré innălțată Dómna, asta e chilia cea mai mare și mai bună din totă mănăstirea. (Esc.)

Dómna. (Picând de oboselă, și durere pe un scaun.) Zamfiro. dă-mi o lecă de apă!

Maica. (Aduce degrabă un vas cu apă și ingenunchie.) Pré innălțată Dómna, primesce!

Dómna. (Bé apa.) Scólă-te, maică, și nu-mi mai dice „pré innălțată Dómna“. Eu nu mai sunt Dómna . . . Sunt o păcătoasă suflare femeiească! (Plângend.) Păcătoasă, nenorocită, și mai injosită de cât totul din lume. Din ceea ce eram eri, astăzi nu mai ved în giurumi decât colbul spulberat în vânt . . . Din toate comorile ce aveam, astăzi, acuma, nu mai am nimic, dar nimic! . . . Afară de niște lacrimi cari es în șiroie din inima-mi, și niște sughițuri cari me înadușă în gât . . .

Maica. Póte că Măria ta ești ostenită de drum . . . decă vrei să te lași pe patul ista . . . sărac . . . dar neavend altul.

Dómna. Oh, așă! lăsați-me să inchid ochii câte-va clipe . . . să amijesc, căci capul mi-i greu de tot . . . și nu mai sciu nici unde sunt, nici ce dic . . . (Se duce la pat spriginită de femei.) Lăsați-me așă; voiu să amijesc numai . . . tăceți numai când voiu dormi . . . lăsați-me! (Călugărița dă perdelele în jos dela pat și se retrage cu cămărășița la drépta lângă mesă.)

Cămărășița. (Vorbind incet.) Sfântă maică, nu scii câtă durere a cuprins sufletul pré iubitei noastre Dómne, și ce inimă bună și curată are ea!

Maica. Vestea bunății Anei-Dómne a străbătut prin toate ungherile țării și tot norodul dela mic la mare o binecuvinteză. Toți drumeții ce s'au abătut pe la acest sfânt locaș, povestiau că aflându-se în capitala țării, la Sucéva, mult bine și multă îndurare au vedut făcându-se de cătră Dómna noastră. Chiar acestei mănăstiri a dăruit anul trecut multe lucruri sfinte și scumpe, și chiar și bani ne-a trimes pentru trebuințele cele zilnice ale cător-va călugări e sărmane

Cămărășița. Și veți până unde ajunge pizma și

rivna omenescă! Asta bunătate și asta curățenie de inimă nu a putut s'o scape de pira unor nelegiuiți! Și pentru câteva vorbe mișelesc ale unui om fără de duh, fără de rușine și fără de Dumnezeu macar, Ana-Dómna a fost dată judecății tuturor preoților, și boerilor, și breslașilor din capitală, și a trebuit să sufere cu rușine a sta înaintea lor și a încerca să se desvinovătescă de aceea ce nu era vinovată. Și apoi aști judecători au hotărît despărțenia, și Alesandru Vodă, cel lăudat și slăvit de tot norodul moldovenesc, i-a ascultat, și a întărit hotărîrea lor.

Maica. Ce întemplantare, Dómne sfinte! Noi credeam că în Curțile Domnesci nici odată nu s'ar putea auzi macar, vorbindu-se de așa lucruri . . .

Cămărășița. În curțile Domnesci se petrec lucruri mai uricioase decât în bordeiele țărănesci. Unde crezi că nu poți să resbată decât fericirea și nevinovăția, acolo găsești infundată cea mai uricioasă mișelie!

SCENA VII.

Intră *Hatmanul* incet prin drépta.

Maica. (Vedându-l.) Oh Dómne! fugi!

Cămărășița. Hatmanul Coman!

Hatmanul. Nu ve spărieți! N'ai grijă, maică; Dómnei pot să me arēt, căci numai ei îi dătoresc viața și scăparea mea cu prețul vieții sale. Ță-te și tu, bună cămărășiță, care ai însoțit pe stăpâna-ți până la temniță unde nu mai așteptam să vedă ziua de mâni. Așa-i; Logofetul în loc să me trimetă peste hotare, m'ar fi trimis mai repede pe lumea cealaltă! Dar Dómna, unde-i?

Cămărășița. Mai incet vorbește! Dómna se odihnesce colo în pat. E bolnavă, și ostenită.

Hatmanul. Dar spune, cămărășițe, ce s'a întâmplat de când lipsim noi? Noi suntem aici, eu și cu Voevodul. Dar Dómna pentru ce sosesce aici? Din ce pricină?

Cămărășița. Dar n'ai auzit cele ce s'au întâmplat de când ați fugit?

Hatmanul. Ce s'au întâmplat, Zamfiro? spune mai iute!

Cămărășița. Nu scii cumcă Măria Sa Ana-Dómna a fost invinovătită . . .

Hatmanul. Pentru ce?

Cămărășița. Nu îndrăznesc să mai gândesc macar. Dar află că judecătorii țării, adunându-se alaltă eri la Curtea Domnăscă, fiind chemați de Vodă, au hotărît cu toții ca . . . Ana-Dómna să fie despărțită de Vodă, pentru totdeauna și să fie trimisă într'astă mănăstire spre a se căi de vina ei.

Hatmanul. De care vină?

Cămărășița. Să nu crezi că va fi făcut în viața ei întregă vr'o vină, cât de mică. Dar numai batjocura acelui pe care îl scii și cunosci de mult cât rău voiesce și lui Vodă, și Dómnei, a putut să o inegrască în ochii lumii, și să intunece mintea lui Alesandru Vodă cel bun.

Hatmanul. Și sub ce cuvânt de invinovățire?

Dómna. (Tredându-se și ridicând o perdea a patului.) Par că aud un glas cunoscut. Un călugăr?

Cămărășița. Nu, Măria ta, îi . . .

Hatmanul. (Apropiându-se de pat și plecând genunchii.) Sânt eu, hatmanul.

Dómna. Hatmanul! Tu te afli aici? Dar fratele meu, Svidrigelo?!

Hatmanul. Și Voevodul e în apropiere.

Dómna. Trăiesce? e sănătos?!

Hatmanul. Îi tefăr și bine, dar numai inima îi mahnită de cele petrecute . . .

Dómna. Oh Hatmane! Și sufletul meu amar e chinuit! Și vedându-te pe tine în ochii mei, nu sciu bine încă decă te ved aieva séu că mi se năzare numai! Cât am suferit! Dar și tu, de ce te-ai îmbrăcat în astă rasă, și sémeni mult cu un călugăr?

Hatmanul. În asta mănăstire, cu tótă cinstea și închinarea ce au pentru mine, nu m'ar fi putut adăpostii cu straiul meu cel ostășesc, și aș fi picat póte în mâinile unor iscode ce și și nópte bat câmpii și hăituesc pădurile și locașurile tuturor. Voevodul e mai rău îmbrăcat decât mine. Sémână leit cu un plăeș și lumea-l crede de mucitor în grădina mănăstirii acesteia.

Dómna. Decă-i aici, nu întârziă și m'îl trimete cât mai grabnic . . . voiu să-l ved . . . unde-i?

Hatmanul. Când am auzit că vine cineva străin în mănăstire, noi ne-am suit să ne ascundem în clopotnița dela Pórtă. Apoi, eu m'am scoborit incet ca să aflu cine-i? și când am aflat, nu m'am putut opri de a nu intra aici ca să ved ce s'a întâmplat.

Dómna. Oh! multă bucurie simt vedându-te și auzind că ve aflați bine; căci destul de ingrigită eram pentru voi. Dar du-te și-l chiamă mai de grabă, du-te!

Hatmanul. Me duc într'un suflet! (Ese.)

SCENA VIII.

Dómna, Cămărășița, Maica.

Maica (incet cătră cămărășița.) Cât îi de slabă, sermana Dómna!

Cămărășița. Numai Dumnezeu din ceriuri va puté-o ajuta!

Dómna. Zamfiro, apropiă-te. Ce faci tu?

Cămărășița. Me odihnesc, Măria Ta.

Dómna. Bine faci. Tu trebuie să fii fórte osterită, ca și mine; uite, eu, nu mai pot să-mi întind brațele; nu mai pot ridică capul de pe pernă, ș-o ametelă simt că-mi intunecă ochii. Am amorțit cu totul. Dormit-am cu mult, Zamfiro?

Cămărășița. Puțin Măria ta. Dar incet! cu incet! nădăjduesc că ostenela îți va trece. Eu nu mai sânt obosită; chiar imi pare că-mi revine veselía de altădată . . .

Dómna. Hei! Tu poți fi veselă, draga mea! Tu nu ai pe suflet nici o grijă, nici o durere, nici o rușine. Nu tot așa e și cu mine. Când me gândesc că nu pot ridică ochii în sus fără a vedé sute de năluci rêngind dinții lor spre mine, când nu pot gândi la nimic fără ca înaintea sufletului meu să ved zugrăvindu-se mișelia . . .

Cămărășița. Liniscesce-te Măria ta!

Maica. Dumnezeu cel mare și ingrigitor te va ajuta. Măria ta!

Dómna. Așa. Numai el póte să me mai ajute. Intr'ensul nădăjduesc. El nu me va ucide înainte de a-mi spélá fața înaintea celor ce me invinovătesc! Voi nu credeți póte că eu sânt nevinovată?

Maica. Un trup și un suflet curat ca al Măriei tale, nu-i în stare să facă rău nici cât negru sub unghie.

Dómna. Ajutați-me să me ridic. Colo, lângă mész, voiu să șed și să scriu . . . să scriu o scrisóre, cea din urmă, lui Vodă; și decă nici asta nu îi va adevéri nevinovăția mea . . . ajutați-me . . . (Femeile o ajută și Dómna se scólă.) Cât sânt de slabă! (Se pune la mész.) Dar . . . sânt ametită . . . lăsați-me o clipelă singură, să pot resuffá . . . să pot . . . să pot plânge singură . . . în linisce! (Cămărășița și Maica es incet.)

SCENA IX.

Dómnă.

Cea din urmă încercare! . . . Ah! cât e de crud a dice acest cuvânt! . . . Curgeți lacrimi așa cum nici în pruncie voi nu ați curs după laptele mamei . . . Mama mea . . . poate ea singură acum să-mi vie în ajutor. Taina infundată în țera mormântului ei, când credeam că va pute să se nimicească cu desăvârșire odată cu sufletul meu . . . etă că trebuie să o descoper eu . . . pentru a scăpa viața a atâtor nevinovați! (Scote un hrisov din sin.) Atâta-mi mai rămâne! . . . Să ve plătescă Dđeu cum va scđi el mai bine, vouă cari m'ați silit să pun sub ochii lunei o greșelă grea a mamei melc. O frate! frate așa, precum nimene n'a înțeles că te numiam, precum nici tu chiar nu visezi! . . . tu-ți regăsești o mamă ce ȝ-a dat viață, un tată mărit . . . tu-ți vei vedé dreptul, rangul, nascerea ta, pe când eu cad. (Deschide hrisovul.) Acest hrisov dovedește nascerea lui Svidrigelo, pe când mama mea nu primise încă b'ne cuvântarea căsătoriei . . . (Pune hrisovul pe mėsă și începe a scrie suspinând.) Deie Dđeu gând mai bun b'etrânului Alesandru, ca cel puțin taina acesta să nu aibă mai mulți martori. (Plânge și scrie.) Așă; va înțelegé decă va voi . . . și decă mințile lui vor fi întregi!

SCENA X.

Intră Voevodul și Hatmanul.

Dómnă. (Vedendu-i.) Tu ești, Svidrigelo?!

Voevodul. Ano! (Se îmbrătoșeză.)

Dómnă. Te mai ved încă odată, dragă frate! Ești bine? ești vesel?!

Voevodul. Vesel? soro . . . În așa vremi cine óre póte să mai fie vesel!? În aste trei đile din urmă am simțit în inima mea tot pojarul vieții!

Dómnă. Și eu nu mai puțin, Svidrigelo!

Voevodul. Mi-a spus Hatmanul că durerea te-a zdrobit cu totul, iubita mea soră! că lacrămile și veghieria te-au doborit! Oh! decă sórta noastră este atâta de schimbătoare, să nu ne mai facem inimă rea, să căutăm să trăim remășita đilelor noastre după voia întemplerii!

Dómnă. Ar fi bine . . . dar, să trăim necinstiți, ca niște fugăriți de lume . . . asta nu se póte.

Voevodul. Pentru ce, soro, acesta necinste, asupra ta mai cu samă? Eu, nu đic, am făcut o greșelă, o vină mare, după cum o arată pravilele țerii, și imi voi îndurá pedépsa. Dar tu Ano? nu înțeleg cum tu ești nenorocită? (Dómnă vré să respundă, dar nu póte.) Mi-a spus Hatmanul, că Alesandru Vodă te-a pedepsit să stai închisă în acesta mănăstire, că s'a despărțit chiar, cu legiuire, de tine! Cu atât mai bine! Vom puté trăi și fără vuetul și podóba curților și fără pofta de veselii netune!

Dómnă. Asta nu se póte. Tu trebuie să speli mai întéi rușinea ce atěrnă asupra capului nostru, și apoi . . . întemple-se ce se va întemplá!

Voevodul. Dar care rușine?!

Dómnă. Ascultă Alesandre: Eu nu te-am întrebat încă și tu nu mi-ai spus până acum din ce pricină ai ucis pe acel olac!

Voevodul. Ano! Alta dată ar fi roșit și pământul pe care călcăm și m'ar fi oprit de a-ți spune adevărata pricină, cum la nimene nu aș fi spus-o. Acum, când ved nenorocirea și durerea în fața aměndurora, cu tótă sfiela ce-o simt, ȝ-oi spune: În diminéța aceea ești incet în cerdac ca să privești frumósele rađe ale sórelui ce tocmai răsăriá. Eram cu sufletul mai blând și mai vesel decăt în ori-ce clipă a vieții mele. După ce resullai puțin bórea copacilor și mirosul adormitor

al florilor, voi să me întorn în camera mea. Dar aud la spatele mele niște vorbe tari . . . Aud numele de Ana! Ascult mai bine spre ușa din stंगा . . . imi a-țințesc privirea prin ferestruica ușei, și ved pe olacul Logofétului Daniil vorbind cu cămărășița, niște cuvinte așa de murdare . . . ce să-ți spun! el arétá un pumn plin de bani de aur, decă cămărășița va ajutá . . . pe Logofétul să pětruncă . . . nóptea viitoare, în camera Dómnăi! Cămărășița scóse un țipet, isbi cu pumnii sei în față pe olac, il impinse afará, și eu, care-mi țineam paloșal gata, il infipsei în gătlej!

Dómnă. Âncă o faptă de-ale lui! Credeam eu bine că dela altul atâta nenorocire nu putea să vie!

Voevodul. Va să đicá el . . . ȝ-a mai pricinuit și alte rele?

Dómnă. Numai el pe tóte! El mi-a surpat tot ce aveam mai scump în mine . . . este călăul meu!

Voevodul. Și ce-a mai făcut, soro, spune?

Dómnă. Să-ți spun și eu . . . ca unui om străin, ne mai roșind cum o soră roșescé în fața fratelui seu, să-ți spun adevérul gol: Logofétul Daniil a spus lui Vodă, că olacul impedecase o întělnire a noastră, că tu, copil infiet al părinților mei, nu te tragi din acelaș sânge ca și mine, și că eu . . . o! nu mai pot spune . . .

Voevodul. Ceea ce nu mai poți spune tu Ano, o pricep în totul. Vieța mea nu prețuesce mai mult de cât a unui puiu de găină! Tu scđi decă unul ca mine a putut vre-odată să aibă în gând o crimă așa de nepomenită, și voi scđi să o dovedesc eu, să dovedesc minciuna și să dobor pe mincinos!

Dómnă. Nu cu grabă, nici furie vei reuși. Ascultă-me: Tu trebuie să te duci cât mai neintârđiat la Suceva și să cauți să între de dreptul la Alesandru-Vodă. Când vei ajunge în fața lui, pică-i mai întéi la genunchi și dá-i acea scrisóre ce e colo pe mėsă împreună cu hrisovul de lângă dęnsa; și decă asta nu va fi o dovédă, cea mai puternică despre nevinováția mea și a ta, și mișelia celorlalți, atunci, dragă Svidrigelo, dragă frate . . . poți să mori, supunědu-te voinței Celui-de-Sus!

Voevodul. Nu te ingrigi, Ano, și nici te tulburá! Me pornesc chiar acuma, împreună cu Hatmanul, și vom face tot ce ne va fi cu putință, ca să fim desvinováțiți.

Dómnă. Plécă . . . și tu Hatmane nu-l lăsá singur . . . în primejdie . . . oh! . . .

Voevodul. (Cade în genunchi și îi sărutá mána. Hatmanul de asemenea.) Remái cu bine, soro! nádăjduesc că te voi vedé eráși în curěnd sănėtósă, mândră și voiósă! (Se duce la mėsă și ie scrisorile).

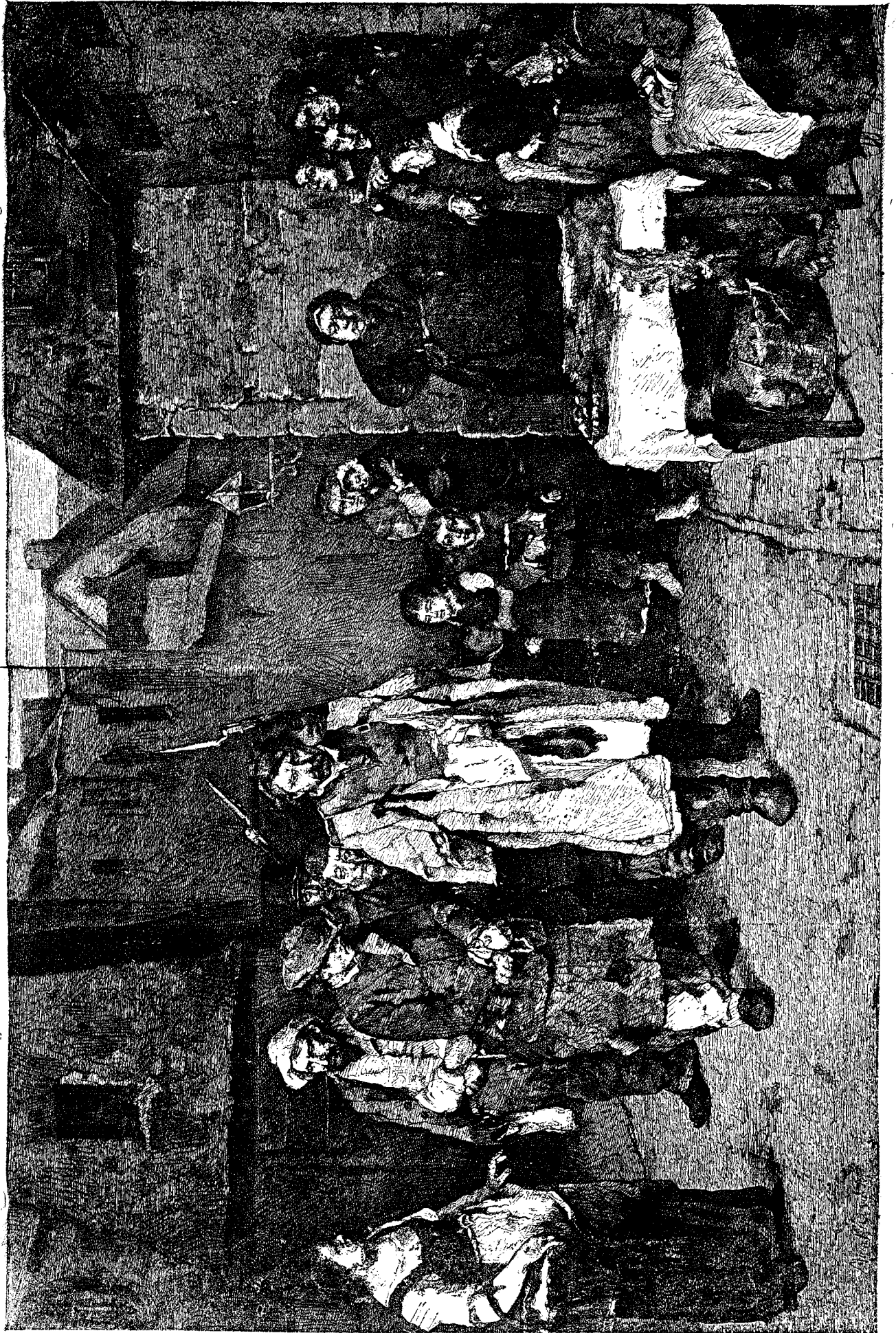
Hatmanul. Să nu te ingrigesci Măria ta, de noi; peste puțin vom puté respłăti bine ce ne-ai făcut, și pentru care singurá ai suferit!

Dómnă. Mergeți sănėtoși! . . . Svidrigelo, cetesce pe drum hrisovul . . . Mergéți cu Domnul! (Voevodul și Hatmanul ese. Ana îi urmėzá până la ușe, apoi se întórcé abia susținědu-se.)

SCENA XI.

A n a - D ó m n a.

Cred că el își va veni la cunoștința adevérului! După ce va ceti hrisovul, nici călăul nu póte să aibă . . . oh! cât is de slabă . . . aș vré să mai merg puțin . . . Dar nu pot . . . (Călăul.) Alesandru . . . nu e așă réu . . . cum l'a fă . . . va cunoșce greșela-i, me va iertá . . . mă voi sărătăși . . . voi fi éráși póte, femeia lui . . . nu va fi fericită éráși . . . Voiu să fac o adunare mare . . . să dau vestiminte aurite tuturor bisericeló și mánăstirii

V a g a b u n q i i .

Bistrița . . . Dar . . . me dore in piept . . . mi-i rău
. . . Maică! Maică!

SCENA XII.

Intră *Maica Evdochia*.

Maica. Êtă-me-s Măria ta!

Dómna. Vină lângă mine . . . (*Maica se alăturază de pat.*) Uită-te . . . eu am . . .

Maica. Oh! Dómne! Ce galbănă ești!

Dómna. Mi-i mai rău decât . . .

Maica (In parte.) Vai! ochii îi sânt paingenți!

Dómna. (Förte slab.) Dă-mi mâna . . .

Maica. E rece mâna! tremură! Măria ta, privește-me, ascultă . . . oh Dómne! (Se scólă repede și alérgă la ușa din fund pe care o deschide in lături. Se aud câteva clopote incet. Strigă.) Maică Starița! Maică Starița! vină încóce! veniți cu tótele! de grabă! (Se întórce și scóte dintr'un săltar o luminare de cêră, pe care o aprinde și înaintéază infricóșată spre patul Dómnei.) Măria ta! Măria ta! nu se mai mișcă! (Îi apropie lumina de mâni.)

SCENA XIII.

Intră *Starița și mai multe călugărițe*.

Starița. Ce este, maică Evdochie?

Maica. Incet! . . . Măria Sa Ana-Dómna . . .

Starița. Dómnă?!

Maica. S'a sfîrșit din viétă!

(Călugărițele tóte, cuprinse de gróză, ingenunchie lângă patul pe care zace Ana-Dómna.

Cortina cade.

Finele actului IV.

(Va urmá.)

N. A. Bogdan.

P e t r u C e r c e l . *

1574—1589.

Henric III, regele Franciei și Poloniei, in unire cu mumă-sa Caterina de Medici, voi să dea coróna Poloniei fratelui seu, duce d'Alençon până la suirea lui Henric III pe tronul Franciei, și, după acésta, duce d'Anjou. Partita francesă din Polonia il cerea reginei-mume încă de când slaba sănătate și lipsa de copii ale lui Carol IX făceau posibilă chiemarea lui Henric din Polonia la tronul Franciei. Ducele d'Alençon scia ce va să dîcă nobilimea polonă și viéta sarmată, după scrisorile și poveștirile seniorilor francesi cari erau in Polonia séu veniau dintr'acolo. Drept aceea, indată după mórtea fratelui seu, el declară reginei-mume și lui Philippe Hurault de Cheverny, omul de 'ncredere al lui Henric, că densusul jură credință noului rege; că-l va ascultă in tóte; că-i va fi cel mai umilit supus, dar că nu va voi cu nici un preț să primescă coróna Poloniei. Ducele d'Alençon erá un tiner cu idei schimbătoare, nestatornic, necumpetat in dorințele sale: aci voiá să fie ales rege al Têrilor-de-Jos, aci se gândia cu foc la mâna Elisabetei, regina Angliei. Nu avú nici pe una, nici pe alta, și se stînese tot atât de trist, tot atât de nefericit, in mijlocul rafinatei străluciri a curții de Valois, ca și fratele seu Carol IX.

Polonia fu deci părăsită. Politica francesă își re-

* Fragment din scrierea: „Ludovic XIV și Constantin Brancovén”, apărută de curênd la Bucuresci și anunțată deja de noi. Noi omitem notele. Prețul 7 lei.

luá mersul regulat la Pórtă. Dela 1574 până la 1579 ambasadorii fură invitați a pregăti guvernul Sublimei Porți la reinoirea capitulațiunilor.

Totuși, pe lângă aceste negociațiuni la cari, după câte se vede, Caterina și Henric nu lîneau förte, ideia-mumă a politiceii valesiane, crearea 'n Răsărit a unei puteri care să fie cu totul inchinată Franciei, nu erá uitată de loc. Din contră, dela 2 mai 1579 acésta ideie reintră in acțiune c'o putere și c'o intensitate care își găsec puținii semeni in analele diplomației francese.

Petru Cercel apare pe scenă, și munca ambasadorilor francesi din Viena, Polonia, Roma, Venetia și Constantinopoli incepe pentru a dură, când mai stăruitoare, când mai móle, noue ani și noue luni, in vederea intereselor Domnului român.

Vêdênd că ducele d'Alençon nu voiesce cu nici un chip Polonia, și auđind desvoltându-li-se in admirabila limbă toscană planuri de cucerire și dominațiune viitoare, de cătră mintosul și invétatul fiu al lui Pêtrașcu-Vodă, Caterina și Henric nu se indoiră un minut a da ajutorul lor Domnului românesc. Elocința lui Cercel avú o inriurire atât de puternică asupra spiritului reginei și fiului seu, încât cauza română fu imbrățișată de Francia și diplomații sei cu mult mai multă căldură decât anterioara causă a lui Henric cu tronul Poloniei. Destinica isbândă a lui Petru Cercel e o adevărată minune. Necunoscut la curtea casei de Valois, neapérat de nimeni, Cercel incepú cu ceea ce, de obicei, sfîrșesce un pretendent: nu câștigă nici miniștri, nici ómeni cu vêtă; robí pe regina-mumă și pe rege d'odată, fără dór și póte. O! și câte nu trebuie să le fi spus in intrevederile probabile dela Blois și Chenonceaux! Din prima scrisóre a regelui cătră Amurat III, se vede că Cercel arêtase suveranilor sei protectori o Valachia feudală, in tocmai ca Francia și Spania secolului XVI. Familia lui erá ereditară pe tronul Mantenei ca și aceea a casei de Valois pe tronul Franciei; nicăiri sistemul nobiliar al evului mieđ nu erá practicat cu mai multă vigóre ca 'n Valachia; el urmase părintelui seu pe tronul principatului, domnise cátva timp, dar, pentru că erá tiner, tutorii îi răpiseră tronul. Cercel, după câte se vede, erá o victimă suverană a duhului de vrajbă și nesupunere al boerilor — intocmai cum in Francia luptele cu casele de Guise, de Condé, de Bourbon și de Rohan albiseră pe Caterina și apropiaseră puterea și domnia casei de Valois de prăpastia in care vor fi să cadă.

Acestea rees din scrisóaea regelui cătră Sultan. Henric sfîrșesce cu niște rugăciuni atât de stăruitoare, in cât Amurat III, Vizirii și Caimacamii Porții se miră și se crucesc — decă s'ar puté dîce — in fața acestei isbucniri de neașteptată íubire din partea „celui mai slăvit domn dintre domni Gesuinilor” pentru un ghiaur dela Durăre.

Și 'ntr'adevêr, d. de Germigny incepe prin a respunde regelui că Vizirul nu e tocmai favorabil lui Petru Cercel. Principele domnitor plătescce mult de tot, dîce Turcul, și, prin urmare, e greu de scos. Êr reginei-mume, pe lângă alte informațiuni, baronul de Gernolles, adeca d. de Germigny, îi mai spune că Marelevizir s'a mirat förte și l'a întrebat de ce se interesă atât de mult regele Franciei, in niște afaceri cari nu-l privesc de fel. I-am respuns, dîce ambasadorul, că Majestatea Sa se interesă de afacerile principelui Marei-Valachii, in virtutea dreptului ce au regii Franciei d'a ajută pe principii slabi și nefericiți.

Numai acest singur și platonice mobil cunoscea ambasadorul, numai pe aceștia părea a-l fi cunoscut și Charrière când se miră de „numerósele și nesăbuitele stăruițe cu cari impovără regele Franciei pe Sultan și pe vizir.

Cuvântul de căpetenie nu era cunoscut decât de rege, de Caterina și de Cercel.

Căci, într'adevăr, nu e cu putință să se presupună un moment că practica și profunda Florentina ar fi întreprins o grea și cheltuitoare luptă la Constantinopoli în favoarea lui Cercel, numai ca să se dică pe urmă că „regii Franciei ajută pe principii slabi și nefericiți”. — Această ipotesă cade 'ndată în fața celor ce se știu de Caterina și politica sa. Decă Henric III ar fi fost singur pe tron; decă el ar fi cărmuit în persoană politica din afară a Franciei, atunci s'ar fi putut dice, nu fără ore-care dreptate, că Cercel îl captivase cu elocința, învățătura, omenia-i blândă și rafinată, cu acea *science de l'entrejant* de care vorbește Montaigne și care era atât de apretuită la curtea casei de Valois; că regele Franciei nu trăi decât prin principele român câteva luni de zile; că voința acestuia era voința lui Henric; că 'n fine Joyeuse, d'Epéron, Maugiron și St. Mégrin se 'nchinara câteva cu respect înaintea lui Cercel, care fărmecase pe rege cu vorba, cu rubinele, cu diamantele, cu povestirea minunelor din voluptuoasele seraiuri ale Răsăritului. Henric III era atât de bizar!

Așa ar fi, decă, alături de rege, gata a năbuși ori-ce esplosiuni necugetate ale lui Henric, nu ar fi fost, totdeauna și fără preget, Caterina de Medici, în vârstă de 60 de ani și veghiând neadormită asupra onoarei și gloriei regale, în relațiunile sale cu celelalte puteri europene. Caterina nu se 'nflăcăra lesne, nu se 'nflăcărase pôte nici odată. Și 'n tinereță ca și 'n bătrâneță, chiar pe patu-i de mörte, ea recomandă tuturor și fiului seu prudința și erași prudința. În viață, când iubiă pe cineva, îl iubiă, dice Pierre de l'Estoile, „la Florentine, pour s'en servir”. De unde dar atâta iubire pentru Petru Cercel, decă nu din vederea foloșelor ce ar fi câștigat cu densus, în răsăritul Europei, casa de Valois, suveranii Franciei?

Nu e ore cu putință a crede că fiul lui Pătrașcu-Vodă arătase reginei și lui Henric III rezultatele nu tocmai departate ale ajutorului frances. Domn al Valachiei, având apărătorii la Constantinopoli pe ambasadorii Franciei, netemându-se deci de nici un vrăjmaș la Pörtă, Cercel s'ar fi întărit bine pe „tronul ereditar al strămoșilor sei”. În urmă, ajutat de regii Franciei, el ar fi arătat Turcilor drepturile ce avea asupra Moldovei. Stefan cel mare unise odinioră, pentru câteva săptămâni, amândouă principatele sub un singur sceptru. După acesta, nu cu greu, Domnul Valachiei și Moldovei, întemeiându-se pe pretențiunile și aspirările lui Rareș relative la Transilvania, ar fi cerut Turcilor său ar fi luat singur, cu armele 'n mână, domnia Ardélului. Eță regatul frances din răsăritul Europei, regat mare și puternic care, aședat la spatele imperiului germân, ar fi contribuit, în unire cu Francia din apus și cu Turcia din răsărit, la dărîmarea ingrigitörei puteri a lui Carol Cintul și moștenitorilor sei. Caterina, de și ocupată înăuntru cu protestanții d'o parte, cu trufașă parțită a Guisilor de alta, credea că, cu timpul, regatul se va liniși și regele va puté să-și îndrepteze totă activitatea 'n afară. O binevenită ocaziune îi cădea ca din cer cu Petru Cercel. Cu cât intrigele lui Filip II se 'n-tețiau, cu atât alianța turco-francesă și crearea unor noue pricini de temere pentru imperiu se impuneau Caterinei. Cu o siguranță de nimic turburată, ca și cum linișcea ar fi domnit perfectă în toate părțile Franciei, Caterina conducea itele diplomației francese, așa încât Henric III, silit de multe ori, înăuntru regatului, a primii voința celor mai mici din seniorii sei, continuă a fi cređut la Constantinopoli ca cel mai „slăvit împărat din nêmul Nazareenilor”.

Convinși deci că Petru Cercel li este omul care ar puté să sêvêșescă, în timpurile acelea, ideia francesă

în Orient, Caterina și Henric începură să mijlocescă, să scrie, să stăruiescă pe lângă Sultan și toți marii demnitari ai Porții otomane. Regina-mumă scrisese Sultanei-Validé, faimösa Nur-Banü, care, cu toate acestea, după spusele dlui de Germigny, apără pe vèduva Marchone seu Merchone. Henric III, în discursul de recepțiune pronunțat la Paris înaintea lui Ali pașa, pe lângă altele, aduse aminte trâmăsiului otoman și de făgăduințele ce Amurat III îi făcuse că va pune, adeca, pe tronul părinților lui, pe Petru, fiul lui Pătrașcu, domnul Marel-Valachiei, bunul seu prieten și vër.

Nu intrăm în fondul acestei interesante cestiuni; să spunem însă că nu fu mijloc pe care diplomația francesă să nu-l fi întrebuițat pentru a face să reușescă candidatura lui Petru Cercel. Afară de cele ce se pricepeau Gilles de Noailles abate de l'Isle, Juyé însărcinat d'afaceri pentru câțva timp, d. de Germigny și la fine Berthier și noul ambasador d. de Lancosme, afară de știința Caterinei în conducerea afacerii, se mai adăugeau sfaturile și arătările lui Petru Cercel care, cu multă și adâncă pricepere, cunoscea Orientul, firea turcescă și cele ce, atunci, puteau să i fie pe voie.

Odată pe tronul Valachiei, Caterina și Henric credeau că Petru va 'ncepe fără zăbavă realizarea ideilor ce li desfășurase la Blois și Chenonceaux. Principele român mai avea însă și altele de făcut. Grigile și temerile ce-i veniau despre Stambul nu-i lăsau timp inde-ajuns ca să se mai gândescă la 'nfloritele improvișatiuni florentino-diplomatice din 1579 - 80. Indiferința și rēcëla lui supërară forțe pe Caterina și pe Henric. Beniaminul diplomației francese devenia ingrat. Brulart seu de Neufville, secretarii lui Henric III, însărcinați cu instrucțiunile diplomatice, scrieau dlui de Lancosme.

„Petre, principele Valachiei, căruia i s'a dat coröna mulțămită numai mijlocirii și autorității Majestății Sale și dlui de Germigny, nu s'a purtat cum se cade față cu câteva persoane forțe oneste și forțe onorabile”.

Aceste rânduri plecau din Paris când Petru Cercel era să fie resturnat de Mihnea. Acusațiunea de ingratitudine nu era tocmai dréptă. Chiar Mihnea și Turcii nu s'ar fi hotărit să-l restörne, Domnul Valachiei cunoscea forțe bine starea Franciei, neputința absolută în care se găsiă regele, sfășiările interne, pentru ca să dea urmare planului ce espuserăm mai sus. Ar fi trimis ore Henric III armate seu corăbie ca să-l ajute seu să esercite o folositoare presiune asupra Porții, în cazul când acesta ar fi fost în ajun de a goni pe Petru? Nici vorbă că nu; Cercel pricepea acesta, și o pricepea cu atât mai bine cu cât, pe fie-care și, vestele ce-i veniau dela Stambul deveniau din ce în ce mai rele, mai amenințătore. Ceea ce Petru prevêduse, se 'ntemplă; la finele lui 1585 fu dat jos de pe tron. Regele Franciei continuă a fi supërat pe densus. Principele român recăștigă iubirea și ajutorul lui Henric III, pe care îl vedem, în 4 ianuarie 1589, când tronul lui era tot atât de sgduuit cât și sörta lui Petru Cercel, că cere dlui de Lancosme să stăruie la Pörtă pentru revenirea fostului domn Petru la tronul Valachiei.

Stăruințele însă nu mai erau aceleași. Caterina de Medici, bătrână și bolnavă, nu mai conducea firele diplomației francese. Henric III avea altele de făcut, ér diplomații francesi din răsăritul Europei perd din vedere pe domnul muntenesc.

Caterina de Medici mörte în 5 ianuarie 1589, și fiul seu, regele Henric III, isbit în stomac de cuțitașul fanaticului Jacques Clement, o urmëză în același an, la 2 august, într'o mercuri, la 2 ore după mieđul nopții, cum spune consciințiosul Pierre de l'Estoile.

Ideia Caterinei, a lui Henric III și a lui Petru Cer- cel, părăsită de Henric IV, Richelieu și Mazarin, va fi reluată, tocmai peste un secol, de cătră Ludovic XIV și diplomații sei.

Ionescu-Gion.

Doine și hore din Ardeal.

— Din ținutul Borgoului. —

XXIV.
 Ecăt un tată ș-o mumă,
 Să te certe pentr'o glumă,
 Mai bine un bărbătel,
 Décă-i blânt și tinerel;
 Că-ți spune doue trii glume,
 De-a dragul trăiesci in lume.
 — Decăt un barbat urit,
 Mai bine-un mândru iubit;
 Căt șeđi cu el impreună,
 Grăesci tot cuvinte 'n glumă,
 Nóptea ori cătu-i de mare,
 Ea tot mică ți-se pare.

XXV.
 Nevésta care iubescé,
 Se preface că bolescé,
 Geme, zace și bocescé,
 Și bărbatu-ș amăgescé.
 El alérgă și 'ntrébă:
 — Nu scii sor'o vre-o babă?
 Ca s'alégă vre-o ierbă,
 S'o pună la foc să fiérbă!
 — Ea-i respunde:
 Mergi la móră!
 Fă faină de sécară!
 El se duce, ea se scólă,
 Se chitescé și se spélă,
 Apoi mésză că așéđă,
 Cu mândru se ospétéză,
 Și din gură cuvintéză:
 „Deie Dđeu o plóie,
 Grăunțele să se móie.
 Să nu póťă măcină,
 Nici acas'-a se 'nturnă“.

XXVI.
 Cui ți voia să iubescă,
 Vină 'n pórtă și-mi grăiescă,
 Nu trimită pe altu',
 Că altu' umple tot satu'.
 — Vie singur furișat,
 Să-i dau dulce sărutat,
 Să-i dau guriță tăcută,
 Sa facem dragoste mută.

I. Dologa.

Fumatorii și anti-fumatorii.

Esagerațiunea in totul și 'n tóte, écă ce imput so- cietății in contra abuzului tutunului, ne spune d. Jean de Nivelles intr'un articol publicat đilele acestea in „Le Soleil“. Acésta esagerațiune face mult réu pagandei, de altmintreli folosítóre a societății. Dénsa se adre-

séză la niște cetitori naivi, ce dracu! pentru a crede că póte să-i facă să credă ori-ce. Stringem din umei când ni se spune că d. Albert Dumont a murit din cauza abuzului tutunului.

Aceste gogorițe sânt făcute pentru copii, pe care pentru a-i împedecă d'a căde in puțuri li se spune că un dobitoc gróznic ii pândescé in apropiere. Indată ce copiii prind minte, rid de acel dobitoc, intocmai după cum fumătorii cu sänge rece rid de gogorița care se ascunde in fundul țigaretéi. Nu înțeleg ca o campanie să fie condusă in acest mod; apésăm atáta pe pedéla in cât asurđim pe tótă lumea și nu ajungem la nici un rezultat. Lumea muriá de apoplecsie in Francia cu mult nainte d'a fi fost vorba de tutun și pompierii din tóte timpurile au stins multe incendiuri nainte ca să fi fost vorba de fumători.

Un mare pas se va fi făcut pe calea moralisării când ne vom mulțami să întreprindem o campanie e- ficace și să smulgem țigaretă din gura copiilor. Ací e réul și numai intr'o vėrstă puțin naintată tutunul póte fi dăunător. Cum să credem c'un om tiner și sântos a murit din cauza tutunului, când vedem in tóte đilele bėtráni cari fuméză tótă điuă și care ar fi bolnavi decă s'ar lăsá de tutun.

Societatea contra abuzului tutunului își depășescé scopul. Nu astfel vom isbuti să convingem ómenii, și nime nu va crede, printre fumători, că abuzul tutunu- lui a ucis pe d. Albert Dumont. Vorbesc de aceste lu- cruri intr'un mod cu totul liniscit ca unul ce am fumat mult și fumez astáđi mai puțin. Se póte întemplá chiar ca cu timpul să nu mai fumez de loc; dar nu voiú fi vindecat prin esemplele publicate in buletinul lunar al societății.

Recunosc că tutunul e un lucru periculos și că ar fi de dorit să-l vedem mai puțin respándit. Dar nu cu ajutorul unor esemple ciudate vom isbuti să-i impede- căm propagarea. Spune-ți că tutunul represintă bani, cheltuiți insédar; spune-ți că impinge lumea la cárciu- mă și că banii de pe vin, de pe rachiu, adăugați pe lângă acei pentru tutun, constitué, la finele sėptémănei, o sumă in destul de insemnată care ar poté să fie in- trebuințată mult mai bine.

Dr. R.

C u g e t ă r i.

In amor trebuie ca primele impresiuni să vină din frumusețile morale; acele pe cari le produce frumuse- ța física, dispar pré iute. (*Madame de Deffand.*)

Impresiunea amorului in inima femeilor este intoc- mai ca o figură intipărită in zăpadă, pe care o distru- ge o rază de sóre. (*Shakespeare.*)

Un bun bărbat trebuie să trăiescă in bună înțele- gere cu femeia sa. In mica stare a familiei, ca și in marea stare a republicei, concordia este absolut nece- sară. Prin ea, đice Salustiu, cele mai mici lucruri de- vin mari; și fără ea, cele mai mari devin mici. (*Lu Ferrière.*)

A-și inchipuí cineva că face fericirea celui iubit, este una din cele mai seducătoare ilusiuni ale amorului. (*Bernardin de Saint Pierre.*)

Istoria amorului e istoria némului omenesc. (*Ch. Nodier.*)

Diferința intre amor și durere, e așa de mică, in cât amėdoue se esprimă intr'același fel, adeca prin lacrimi. (*Régniér Détourbert.*)

Tóte femeile iubesc mult spiritele cari locuesc in corpurile tinere, și inimele cari au ochi frumoși. (*J. Joubert.*)

Dela Bucuresei.

— *Preumblare pe bulevard.* —

Bulevardul are un rol mare în viața Bucureștilor, el este locul de întâlnire al celor patru continente din capitală. Dacă un amic nu se poate întâlni cu altul un an de zile, fiind că ocupațiunile lor îi distrag în alta parte, are să facă numai o preumblare pe bulevard și îi putem garanta, că după câteva minute se va întâlni cu amicul său.

Intru adevăr, cel mai frumos aspect din tot Bucureștii îl are bulevardul. Strada cea largă și oblată, înfrumusețată pe laturi cu platanii, cari vora arunca umbra recortată asupra trecătorilor, înfățișează capitala română în ochii străinilor ca un oraș civilizat.

Maestrosul palat al universității deasupra cu acvila romană, cu colonele sale cele antice, încatenează privirile nu numai a străinilor, dar și a ori cărui român. Și intru adevăr, dela Viena până la Constantinopol nu există un palat pentru scopurile de cultură, care să facă asupra privitorilor mai multă impresiune ca acesta clădire. Chiar și din punctul de vedere al activității naționale, palatul universității merită să atragă asupra sa, atențiunea tuturor.

Câtă tinerime română instruită a eșit din facultățile de aci numai în puținii ani de când s'a ridicat aceasta clădire!

Aci este biblioteca centrală, care culcă așa mai din nimica într'un timp foarte scurt, astăzi numeră aproape 20,000 volumuri.

Aci este muzeul de istorie naturală cu galeriile sale de zoologie și mineralogie, arangiat cu mult gust, care însă — durere! — a îndurat mare pierdere prin focul din primăvera trecută.

Aci este muzeul arheologic cu patru secțiuni: secțiunea bisericească, secțiunea numismatică, secțiunea arheologică și secțiunea obiectelor diverse, și în fiecare secțiune se află obiecte foarte prețioase!

Aci este muzeul de pictură, care conține multe portrete foarte interesante din punctul de vedere istoric.

Tot în palatul universității aflăm instalată Academia Română, acest corp învățat, care de puținii ani a dat un impuls puternic științelor limbistice, naturele și istorice; a publicat o mulțime de scrieri istorice și arheologice foarte interesante; posedă cea mai prețioasă bibliotecă istorică și limbistică, o neprețuită colecțiune numismatică română, o colecțiune importantă de diplome moldovene și muntene, donată de dl Dimitrie Sturdza, atât de devotat pentru renașterea României prin știință și naționalism, singurele garanții ce le vom avea de aici înainte pentru existența noastră politică.

Am auzit adese ori pe membrii Academiei plângându-se, că colecțiunile ei au devenit atât de numeroase, încât astăzi nu mai este loc în modestele sale camere și s'au pus la dispozițiune din partea statului. Și intru adevăr ori unde în lumea civilizată academicele de știință, acest focal al adevăratei vieți naționale, ș-au palatele lor proprii. Chiar ungerii posed pentru Academia densilor un edificiu grandios pe cheul Dunării, așezat mai așa dicând în fața palatului regal din Buda. Și cum s'a întemeiat edificiul acela? Intr'un mod foarte ușor. Prin singura voință s'a făcut.

Până la 1825 limba ungerescă se afla într'o stare foarte decădută. Magnații vorbeau nemtesce, în adminis-

trațiune eră limba latină. Atunci se scolă contele Ștefan Széchenyi și oferă tot vinitul de pe un an al moșiei sale, 60.000 fl., pentru înființarea unei Academii de științe. Astfel se întemeia institutul, care ani îndelungați lucră în local închiriat,

Abia înainte cu vr'o 25 de ani făcu președintele Academiei, contele Desseöffy, un apel către națiunea maghiară, spre a contribui pentru clădirea unui edificiu pe seama Academiei. Apelul avu un rezultat strălucit. Palatul Academiei e deja de mult gata și formeză o decore a Budapestei.

Academia maghiară de științe a urmărit, ba urmărește încă și astăzi (Hunfalvy etc.) și scopuri politice. Românii însă nu au trebuință de romanizare forțată. Academia română dără nici nu are scopuri politice. Are însă un scop cu mult mai nalt: de a crea și a asigura națiunii române viitor strălucit prin — știință.

În fața palatului se presintă statua equestră a lui Mihaiu Vitezul. Păcat numai, că pe cât a fost acest om de mare în viața lui, pe atât generațiunea prezentă l'a făcut un pitic în bronz. Suferit-a Mihaiu acesta scădere, din cauza artistului, din cauza comitetului de executare său din neajunsul fondurilor: lăsăm să și-o interpreteze fie-care! Intr'un loc mai strălucit, cum este bulevardul, Mihaiu se perde adese ori pe sub frunzele arborilor și devine vizibil numai când îl privim din apropiere. Ori cum însă, statua reprezintă anticile virtuți ale românilor. Ce sânt astăzi monumentele bărbatilor mari? Nimic alta decât reprezentarea geniurilor și a activității naționale, o istorie în semne pentru cei prezenți și viitori, pentru străini și indigeni, un exemplu de virtuți, demn de a fi totdeauna înfățișat muritorilor.

Și câți bărbați demni are România de a fi eternizați! Alții prin virtuțile lor de pe câmpul de război, alții prin lumina ce au reversat peste țera acesta, alții prin binele ce l'au adus țării în grele epoce de suferință! Ei însă zac în mormintele lor, sub mușchiul timpurilor și chiar nici istoria vieții și faptelor lor nu o cunoșcem de ajuns.

Se presintă ceva unic în viața noastră. Cetim literatură străină, admirăm caracterele străine, ne sfortăm a urmări faptele lor, în scurt: se pare că închidem pentru totdeauna cartea vieții noastre și ne distragem spiritul cu Henricii, Ludovicii și Bonapartii Francezi, cu Molière, Rașine, Voltaire, Rousseau, Hugo, Dumas, Zola etc. Aceștia ni se par a fi statuetele, cu cari ne înfrumusețăm camerile noastre.

Dar destul atata!

Echo.

V a g a b u n d i i.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 549. —

În timpul mai nou în toate artele s'a observat o direcțiune realistă. Astfel se manifestază acesta și în pictură. Unul din reprezentanții acestei direcțiuni este și Munkácsy, al cărui nume a devenit atât cunoscut în anii din urmă mai ales prin tablourile sale: „Cristos înainte lui Pilat” și „Cristos pe cruce”.

Ilustrațiunea din acest număr înfățișează asemenea un tablou de al lui Munkácsy, o trupă de vagabunzi, în momentul când dênșii sânt escortați. Acest tablou este din cele dintâi lucrări ale autorului, prin cari dênșul s'a făcut renumit.

I. H.

Literatură și arte.

„Fântâna Bândusiei”, piesă în 3 acte și în versuri de dl V. Alecsandri, reprezentată cu mare succes,

aprobe de doue-deci de ori, pe scena Teatrului Național din Bucuresci, a apărut în o broșură frumoasă la Socec et Comp. în Bucuresci. Prețul 4 lei.

Carte de rugăciuni. Lipsa unei cărți de rugăciuni pentru clasele mai culte se simte mai de mult. Pre SSa Părintele episcop Melchisedec vine să satisfacă această trebuință, publicând la Bucuresci o „Carte de rugăciuni”, ediție de lues, cu 16 iconițe colorate. Prețul 10 lei. Se află de vânzare la librăria Socec et Comp.

Edițiunile Academiei Române. A esit de sub tipar și se află de vânzare la librăria Socec et Comp. următoarele publicațiuni ale Academiei Române: 1. „Cultul păgân și creștin” de dr. A. M. Marienescu. Tomul I. Serbările și datinele romane vechi. În 8°. 447 pagine. Prețul 5 lei. — 2. „Documente privitoare la istoria Românilor” culese de Eudoxiu de Hurmuzachi. Volumul IV. Partea II. 1600—1605, cu portretul lui Vasile Vodă Lupu, vol. 4. de 686 pagine. Cu indice pentru amândouă părțile acestui volum. Prețul 40 lei.

Artele la Bucuresci. Pictorul E. Grant a deschis la Bucuresci un curs de pictură pentru dame, și are deja numeroși elevi. Artele, scrie „L'Indep. Roumaine”, sânt de câiva timp la modă. Dșora Costaforu lucră pe porțelană și face deja mici capo-d'operă; dșora Răctivanu desemnează foarte bine, dșora Zefcari este o musicantă de merit și pictore, dșora Esmeralda Crețeanu sculptează și desinează, dșora Zoe Văcărescu face acuarele, și mai sânt multe domnișore care doresc a păstră anonmul.

Colecția legilor vechi și noi ale țării românești, vol. III, de Ion M. Bujorën, va apăre la începutul anului viitor. Acest volum conține: Legi vechi: Pravila lui Vasile Lupul (1646). Pravila dela Govcra (1640). Pravila lui Mateiu Basarab completă cu canoanele etc. (1652). Tapuurile turce seu legile proprietății din Dobrogea. Codicile vechi penale ale Munteniei și Moldovei. Legi nou: Tôte legile, regulamente, decrete organice, convenții, statutele societăților, instrucții importante, formularii, tarife, tablouri etc. promulgate dela 1 ianuarie 1875 până la 1 ianuarie 1885. Prețul este 25 lei. Persoanele ce posedă volumul I și II, seu și cele ce nu le posedă, se pot abonă la direcția tipografiei Academiei, (Bucuresci, strada Academiei, 26) trimițându-i costul până la 31 decembre 1884, și vor beneficia de plata transportului cărții la domiciliul abonatului ori în ce parte a țării.

Comandantul de vardă. Sub titlul acesta a apărut la Sibiu o carte pentru ostași tradusă de dl S. Blasiu, locotenent în regimentul nr. 64. După prescripsele din regulamentele de serviciu pentru armata c. r. edat de A. Koppen major în al 99-le regiment. Prețul 30 cr.

Cărți noue. La Socec et Comp. în Bucuresci au apărut de curënd următoarele scrieri: „Dicționar român-frances și frances-român” de Antonescu, ediție nouă inavuțită, 2 vol., 14 lei. — „Conferințele Ateneului Român” în anul 1883/4, 9 fasciøre, 1 leu. — „Floxera viei și mijlocele de a o nimici”, cu figuri în text, 1 leu. — „Manual de gramatica limbei române” de M. Strajan, partea etimologică, edițiunea a treia, 2 lei 50 bani. — Pütz-Meșota: „Geografia și istoria evului vechiu”, edițiune nouă, 4 lei 50 bani.

Teatru și musică.

Operă română. Abiă în numărul trecut ne exprimăram speranța d'a se compune și o trupă română de operă, și oia că de asta-dată și sântem în plăcuta poziție d'a pute anunția, că în curënd se va face ase-

mene încercare. „Telegraful” din Bucuresci ne spune, că după terminarea stagiunii operei italiene de acolo. „Faust” se va represintă românește. Rolul Margaretei va fi jucat de dșora Charlotta Leria, care este angajată de direcțiune pentru acest scop. Meritul acestui eveniment musical în România se datorește măestrului Stefanescu, care desfășură o energie și o activitate demnă de multă laudă, spre a se pute pune basă unui început de operă română.

Opera italiană din Bucuresci în anul acesta nu pre mulțămese publicul. Acesta — scrie cronicarul „Românului” — s'a făcut foarte dificil. Nu-i place decât lucrurile cele bune. Sëra elegantă la operă e sâmbëta. Aunci tötă lumea vine. Sala e foarte frumoasă. Lojile strălucesc ca niște cutii cu giuvaere. Dömnene orborează toaleta splendide și parterul e plin de fluturi de tot soiul.

Teatrul Dacia din Bucuresci a reinceput duminică la 4/16 novembre, represintațiunile melodramei populare cu mare spectacol: „Regele munților” seu „Banda mânei roșie”, care este prelucrată după un subiect italian de dl T. Dunca. Modul cum s'a represintat și tôte costumele și decorurile noue, a atras aplause și felicitări unanime trupei și autorului.

Comitetul teatral din Craiova vöind a înființă o societate de artiști dramatici pentru teatrul Național din acest oraș, cu începere pe anul viitor 1885—1886, face cunoscut tuturor dlor artiști, cari vor voi a participa la această societate, a-și adresă cererile dlor, comitetului, prin d. primar al urbei Craiova, până la 25 nov. st. v. a. c.

Societatea filarmonică română „Buciumul” din Bucuresci, presidată de dl T. L. Maiorescu și compusă din artiști și amatori, avënd de scop să imprăștie gustul muzicii classice, a dat duminică la 4/16 novembre primul seu concert poporal în sala Ateneului. Concertul, precum aflăm din „Românul”, a izbutit de minune. Atât corurile, cât și orchestra au fost la înălțimea bucășilor esecutate. Publicul, din nefericire, nu eră tocmai numeros.

Teatrul din Iași. Duminică la 4/16 nov. s'a represintat pentru prima öră după 13 ani pe scena din Iași piesa: „Plășul logofët mare”, dramă română istorică în 5 acte, de dl Teodor Codrescu. Această piesă, scrie corespundintele nostru, este o localizație reușită, și decă autorul dl T. Codrescu ar fi scos din ea o scenă de duel cu cuțitele și câteva galicisme, n'am avé nimic decă a-i adresă laude. Subiectul piesei e aducerea la logofetia dreptății a unui plăș, ce dăduse ospitalitate lui Iacob Despot-Vodă, și-și dăduse „slobozenie gurei sale”, judecând aspru faptele celor mari. Esecuțiunea a fost slabă. Lumea eră atât de puțină, încât nici cheltuelile serale n'au esit.

C e e n o u

Sciri personale. Dșora Maria V. Cuțarida, în urma unor studii strălucite ce a făcut la facultățile de medicină din Montpellier și Paris, a trecut esamenul cerut pentru libera practică a medicinei în România, cu mare succes și cu lauda jurului esaminator. — *Dl Gr. Tocilescu* a fost ales membru onorar al societății împërătorești de antichități ruse și istorie la universitatea din Moscva. — *Dl Robert Kun*, profesor în Deva, a cetit în ședința dela 5 nov. a Societății archeologice ungurești de acolo, continuarea studiului seu asupra revoluțiunii lui Horia.

Hymen. *Dl Vasile Riborean*, subnotar cercuat în Chiuza, s'a logodit cu domnișora Ludovica Diugan, bunică cunoscută din trupa diletanților teatrali din Beclăuș.

care astfel își perde o membră mult aplaudată. — *Dl Ioan Puntean*, ales paroc în Vingard, la 4/16 nov. și a serbat cununia cu dșora Ludovica Pataky. — *Dl Nicolau Adamovici*, cleric absolut, la 8/20 novembre s'a cununat cu dșora Eva Iancu Jurca în Bucium-Poeni. — *Dl Ioan Iovescu*, locotenent la regimentul de infanterie nr. 5. s'a logodit cu dșora Bella Mayer în Sătmar. — *Dl dr. Nicolau Cioclan*, medic comunal în Pecica, comitatul Arad, la 20 nov. și-a serbat cununia cu dșora Livia Bogdan, fiica dlui Vincențiu Bogdan, avocat în St. Nicolau-mare.

Noi doctori în drept Sâmbătă la 3/15 novembre de odată trei tineri români au fost promovați la gradul de doctori în drept de către universitatea din Budapesta și anume dnii Florian Duma din Oradea-mare, Ioan Mețian fiul episcopului din Arad și Octavian Russu fiul protopopului gr. c. din Sibiiu.

Facultatea de teologie în București, care până acum n'a existat, s'a deschis duminică trecută. Cerecmonia s'a început printr'un serviciu divin oficiat de mitropolitul primat; apoi profesorii și elevii au trecut la facultate în localul Academiei, unde mitropolitul, dl Tocilescu și alții au ținut discursuri.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a mai primit obiecte pentru tombola ce va aranja, dela damele și dela domni: Teresia Magdu, una casetă cu recușite de cusut, 1 servet pentru pome, Francisca Truța 1 tacâm de argint, Ana Bonciu una corfă pentru lucruri de mână, 2 vase pentru viorele, 1 păhar cu capac, Georgina Misici una periniță pentru mesă de toaletă, 1 țitor de bombone, una tavă pentru lampă, Câmpean 2 vase de flori, Constanța Marcu 1 album, 2 țitôre de juvaere, Elena Hamzea una corfiță din peluche roșu, Liuba Popoviciu și Elena Nicadinovits 2 vase de flori, 1 vas de confect, 6 farfurii de confect, Antonescu 1 clopoțel, Dogariu 4 fl. v. a., Melania Pap 6 farfurii de confect, v. d. Emilia Popoviciu 1 păhar cu tasă din sticlă, 1 rēșimător de tacâm, Livia Vuia 1 călimar, una lampă de noapte, una mică tavă chineșcă, Malvina 2 inele pentru servete brodate, Aurelia Beleş 1 călimar, Aurel Suciu 1 album pentru fotografii, 1 țitor de parfum, 1 album pentru poezii, dr. G. Vuia 3 esemplare din opul seu „Higiena poporală”, dr. Nicolau Oncu poeziile lui Eminescu, dra Alesandra Moga 1 călindar de părete brodat de canevas argințiu, dra Lucia Cosma 1 săculeț de noapte brodat și montat, dra Sofia Bria, 1 corfiță de hârtie montată cu mētasă albastră; dna Maria A. Cosma n. Dragoș, 1 covor brodat cu lână și tivit cu catifea neagră, dna Maria Bănuț n. Comșa 1 corfă cristalisată și doue vase de porcelan, dl Rudolf Fogarași 1 los dela „Crucea roșie” maghiara, 3 ștergare brodate naționale; prin dna Maria Moga colectantă, dna Carolina V. Pop 1 cuvertă de mesă țesătură țerănescă din lână, 1 ștergar brodat; dl Moise Moga cordoner, 3 părechi portrete litografate „Regele și regina României”, dna Elisaveta Opris 2 ștergare țesetură proprie; dna Iuliana Văssi 1 ștergar țerănesc, 1 servet țesătură proprie; dra Elena Baltă o corfiță de bilete brodată, 1 însemnător de cetit; dra Aurelia Henzel 1 periniță pentru ace cu mărgel; prin dna Maria Maier n. Dancăș colectantă: dna Maria Dancăș 1 păreche desagi și o traistă din lână, 1 merindetă, 1 chingă; dra Dora Dancăș, 1 ținetor de ștergare cu brodărie, dna V. Iguăț 10 fl. v. a., dra Elena Perșinariu colectantă: 1 taviță de lampă cu aplicațiune de creton, dra Zoe Zănescu 1 ștergar brodat, dra Elena Dimitria 2 servete pentru pome, dra Melanie Perșinar 1 șorț italian brodat, dra Eugenia Perșinar 1 placă de cămașe croșetată; prin dna Otilia Comșa colectantă: dela următoarele domne: Ana Hâmbășan una păreche desagi din lana. Sara B. Săuciu 1 brân de lână, Ama-

lia Moldovan n. Ciani 1 țitor de unt și 1 țitor de ce-nușe, dra Letiția E. Moldovan 2 servete pentru pome brod. Ana Mih. Smigelschi colectantă: pânză pentru 2 fețe de perină, Ana Dtru Secărea 1 ștergar vėrgat, Maria Dtru Roman 1 ștergar vėrgat, Elena Fântână 1 ștergar, Ana Ioan Nedelcu 1 ștergar, Măcinica Mihaiu Budoiu una merindetă, Maria Ioan Oanca 1 ștergărel, Ana Tomi Opincariu 1 cot de pânză, Maria Dtru Siroilă una merindetă, Susana Irimie Roman sen. una traistă de lână, Maria Ioan Bărză una traistă necusută, Maria George Rusu una traistă necusută, Maria Ioan Pologea una traistă.

Analele fundațiunii lui Gozdsu pe anul 1880 — 1883 au apărut în Budapesta, 1884, în 4 o mare, pe 39+1 pagine. Aceste anala ale însemnatei fundațiuni încep cu un prolog și doue-spre-đece adnece, între cari și testamentul piului fondator în originalul magiar și apoi în traducere română. Bilanțul averii fundațiunii cu firea anului 1883 a fost următorul: 1. active 782,214 fl. 68 cr., 2. passive 228,818 fl. 85 cr., din cari rezultă un plus de active: 553,395 fl. 85 cr. v. a., la cari erau de adaus pretensiuni improcesuate în suma de 34,696 fl. 48 cr. Suma perceptelor în 1883 a fost: 100,432 fl. 46 cr., ér cea a erogatelor 90,625 fl. 25 cr., din cari rezultă rest de cassă 9807 fl. 21 cr. Spesele administrative în anul 1883 au fost 4908 fl. 74 cr., ér ca stipendie și ajutôre de studie s'au dat 9588 fl. 34 cr. v. a. În anii școl. 1881/2—1883/4 s'a dat la 28+43+63 = 134 stipendisti una sumă de 4776-67+8080+9957-32 fl. = 22,823 fl. 98 cr., din care sumă cu calcul mediu, cade pe un stipendist 170-32 fl. — Sumetele ajutôrielor și stipendiilor din ești trei ani școl. variază între 33—500 fl. Preliminariul anului 1885 este următorul: 1. percipiende 60,722 fl. 06 cr., 2. erogande 23,970 fl. 74 cr., 3. rest de cassă 36,751 fl. 72 cr. Ca stipendie pe anul 1884/5 se vor împărți 11,650 fl. 44 cr. Prin urmare, suma, care este a se împărți mai mult ca stipendie și ajutôre, creșce din an în an, așa d. e. în a. școl. 1884/5 se va împărți mai pe de trei ori mai mult decât s'a împărțit în a. școl. 1881/2. Mai amintim aici, că averea curată a fundațiunii în 1870 eră numai 93,427 fl., și că de atunci în decurs de 12 ani a crescut cu 489,968 fl. v. a. Prin urmare averea curată, seu plusul activelor în decurs de 12 ani a crescut aproape încineit, seu încă de 4, ori atata. Cereulațiunea totală a percepțiunilor și erogatiunilor cassei fundațiunii dela început până la finea anului 1883 face: 2,379,387 fl. 44 cr., din care cereulațiunea anului 1883 singură face 200,865 fl. 92 cr. v. a.

Balon cu cărmă. Citim în diarele din Paris că căpitanii Renard și Krebs au deplinit, sâmbăta trecută, după amiđă, a treia a lor urcare la Meudon, în aerostatul lor cu cărmă. Aerostatul s'a rădicat forțe încet la doue-spre-đece și un quart; dēnsul s'a îndreptat spre gara Meudon și insula Billancouri, d'asupra căreia s'a oprit un moment. Helicea, un moment nemișcată, s'a pus apoi din nou în mișcare; balonul și-a luat din nou avēntul și s'a reintors la punctul de plecare urmând direcțiunea văii dela Meudon c'o regularitate perfectă. Călătoria, la ducere și la întôrcere, a ținut patru-đeci și cinci de minute. La ora una, aerostatul se coboră în parcul de unde plecase, în locul chiar de unde se urcase. Se pôte đice deci, că acesta nouă încercare a fost încoronată c'un succes deplin.

Principesa de Metternich și țeranul tirolian. În Austria se povestese anecdota următoare: Principesa Richard de Metternich într'una din đile avea mai mulți deputați la mesă. Printre ei se afla un țeran tirolian care bé cu sete Johannisberg, din care avea o sticlă năntea lui. După ce béu acesta sticlă, principesa a

